

Секція: Прикладні аспекти моделювання економічних систем і процесів

Іванов Ю. Б.

*д.е.н., професор, заст. директора з наукової роботи Науково-дослідного
центру індустриальних проблем розвитку НАН України*

Іванова О.Ю.

*к.е.н., доцент, с.н.с. Науково-дослідного центру індустриальних проблем
розвитку НАН України*

м. Харків, Україна

МОДЕЛЮВАННЯ СЦЕНАРІЇВ ФІНАНСОВОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Процеси реформування економічних та політичних процесів в Україні відбуваються під впливом євроінтеграції, що вимагає розробки реанімаційних заходів щодо забезпечення стійкого соціально-економічного розвитку регіонів та створення умов для розвитку підприємництва. Реформа фінансової децентралізації в Україні стає необхідною умовою для успішного здійснення реформування інших сфер.

Під децентралізацією слід розуміти «зменшення державного контролю, сприяння розвитку партнерства між державою і приватним сектором, проведення політики, яка сприяє збільшенню приватного капіталу на ринках країни, а також посилення конкуренції» [2]. Децентралізація фінансових повноважень виступає головною умовою забезпечення незалежності органів місцевого самоврядування у сфері фінансів, і, навпаки, зміцнення фінансової незалежності місцевого самоврядування необхідно розглядати як наслідок фінансової децентралізації [1, с. 139].

Отже, набуває актуальності обґрунтування вибору ефективних сценаріїв децентралізації фінансових ресурсів між бюджетами різних рівнів на основі імітаційного моделювання.

Для досягнення поставленої мети доцільним є визначення послідовності етапів моделювання сценаріїв фінансової децентралізації.

По-перше, потребує розробки та наукового обґрунтування моделі децентралізації фінансових ресурсів (відбір показників, які будуть входити в модель, їх параметри, визначення факторів, що впливають на зміну параметрів вихідних показників, будуються логічні зв'язки).

В якості показників в моделі децентралізації фінансових ресурсів можуть виступати: рівень збалансованості бюджетів регіонів, обсяг власних доходів місцевих бюджетів, обсяг загальних доходів місцевих бюджетів, коефіцієнт бюджетної залежності бюджетів регіонів, обсяг податкових надходжень загальний і тих, які закріплюються за місцевими бюджетами та ін. Параметрами виступають ставки податків, частки закріплення за місцевими бюджетами.

По-друге, визначається спрямованість впливу факторів на основні показники моделі (спрямованість державної регіональної політики, податковий, бюджетний, ресурсний потенціал регіону, обсяг податкових надходжень, відношення між владою та бізнесом в регіоні, структура економіки регіону, рівень розвитку підприємств матеріальної сфери і т.д.).

По-третє, розробляються варіанти сценаріїв децентралізації фінансових ресурсів.

1) I сценарій заснований на механізмі формування місцевих бюджетів після зміни Податкового і Бюджетного кодексів України в 2011 р. Незважаючи на значні зміни і зростання надходжень до місцевих бюджетів місцевих податків і зборів, залежність місцевих бюджетів від центру з кожним роком зростає, що свідчить про необхідність проведення реформ децентралізації фінансових ресурсів.

2) II сценарій відображає реалії 2015 р., який передбачає закріплення 10% податку на прибуток підприємств за місцевими бюджетами та введення місцевого акцизу, що підлягає сплаті при торгівлі підакцизними товарами в роздрібній мережі. Ставки місцевого акцизу встановлюють місцеві ради (5%).

3) III сценарій – закріплення за бюджетами регіонів частки податку на прибуток підприємств (20%), ПДВ (50%).

4) IV сценарій – закріплення за бюджетами регіонів частки податку на прибуток підприємств (50%), ПДВ (30%).

Найбільш доцільним є включення в цей перелік тих податків і зборів, розмір яких прямо або побічно пов'язаний із зусиллями органів місцевого самоврядування в сфері соціально-економічного розвитку регіонів.

Розширення фінансових ресурсів за рахунок закріплення загальнодержавних податків за бюджетами регіонів призведе до збільшення показника рівня збалансованості бюджету.

Отже, 3 і 4 сценарії спрямовані на створення умов для зміцнення фінансової самодостатності регіону за допомогою закріплення частки податку на прибуток підприємств та ПДВ за місцевими бюджетами.

По-четверте, визначення ризиків, що виникають в процесі руху бюджетних коштів, які безпосередньо впливають на параметри моделі.

По-п'яте, визначення критеріїв ефективності децентралізації фінансових ресурсів: зниження коефіцієнта бюджетної залежності, збільшення рівня збалансованості бюджету регіону, збільшення податкових надходжень до місцевих бюджетів, збільшення частки місцевих і закріплених податків та ін.

По-шосте, вибір раціонального сценарію проводиться за допомогою імітаційного моделювання.

Заключним етапом є здійснення вибору найбільш раціонального сценарію у відповідності з показниками економічної, соціальної та організаційної ефективності. У випадку, якщо за одним з ефектів спостерігається негативний результат, необхідним є перегляд параметрів сценарію.

Література:

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI [Електронний ресурс] – Режим доступу <http://www.rada.gov.ua>

2. Dezentralisierung und Entwicklung [Electronic resource] / Swiss Agency for Development and Cooperation. – 2012. – Access mode : http://www.deza.admin.ch/ressources/resource_de_23615.pdf.